

Plejeplan for Urup Dam og Brabæk Mose 2018-2028

Kerteminde
Kommune

Indhold

Indledning.....	3
Beskyttelsesmæssig status	3
Beskrivelse af området og potentiale.....	3
Områdebeskrivelse.....	3
Vigtigste naturværdier.....	3
Trusler mod områdets naturværdier.....	4
Målsætning.....	5
Tekniske anlæg	6
Drift af arealerne	6
Life-projektet	7
Indgåede aftaler	7
Tekniske anlæg og dyr	7
Sikring af plejen af de nuværende rigkær:	7
Genskabelse af nye områder med rigkær og avneknippemoser.....	7
Sammenkædning af naturtyper.....	8
Mindske risikoen for påvirkning fra tilstødende landbrugsarealer	8
Forbedrede muligheder for helårsafgræsning	8
Retningslinjer for driften af projektområdet.....	8
Overvågning.....	8
Offentlighedens adgang og information	8
Kortbilag 1 – Faciliteter	9
Kortbilag 2 – Sammenhæng	10

Indledning

Som en del af EU LIFE-projektet, Life 70, indgår moseområderne Urup Dam og Brabæk Mose beliggende nord for Langeskov.

Projektområdet udgør ca. 75 ha. Der er i alt 42 lodsejere i projektområdet.

Kerteminde Kommune ejer ca. 15 ha af projektområdet det øvrige område er ejet af private lodsejere.

Nærværende plejeplan beskriver de tiltag, der kan bruges for at nå de opstillede mål for områdets udvikling hen imod en gunstig bevaringsstatus, og hvordan de forskellige anlæg og installationer skal vedligeholdes fremover. Plejeplanen er gældende fra perioden 2018-2028.

Indeværende plejeplan er udarbejdet i medfør af aktion A3 i LIFE70 projektet. Plejeplanen optages som et bilag til Natura 2000 handleplanen for Natura 2000 område nr. 113, hvorved plejeplanen bliver gjort "lovmæssig operationel".

Beskyttelsesmæssig status

Urup Dam og Brabæk mose er beliggende i Natura 2000-område 113, "Urup Dam, Brabæk Mose, Birkende Mose og Illemose", som tilsammen udgør habitatområde H97.

90 ha af habitatområdet er registreret som værende en naturtype, der er beskyttet efter de generelle bestemmelser i naturbeskyttelseslovens §3.

Ca. 20 ha af den centrale del af Urup Dam er omfattet af en fredning fra 1973. Formålet med fredningen er især at beskytte de botaniske værdier i de lysåbne ekstremrigkær (7230).

I kommuneplanen for Kerteminde Kommune er hele habitatområdet udpeget til særligt biologisk interesseområde.

Beskrivelse af området og potentiale

Områdebeskrivelse

Natura 2000 området har et samlet areal på 102 ha. Området ligger lige nord for Langeskov og domineres af 2 parallelle dalsystemer, der er orienteret NØ-SV. I dalene findes mindre vandløb, der udgør den øvre del af Geels Å systemet. Langt hovedparten af området består af moser og ferske enge på en kalkholdig jordbund. Centralt i området findes mosen Urup Dam. Mosen har stedvis kun et tyndt tørvelag og en meget kalkrig jordbund, hvilket betyder, at der er udviklet store arealer med mosetypen rigkær.

Vigtigste naturværdier

Området indeholder store sammenhængende arealer med afgræssede rigkær, og specielt Urup Dam har en særdeles artsrig vegetation med mange sjældne plantearter herunder flere orkideer. Orkideen mygblomst (*Liparis loeselii*) har her et af sine få danske voksesteder, og rigkærene er ligeledes levested for sumvindelsnegl (*Vertigo moulinsiana*). Enkelte steder afløses rigkæret af mosetypen "avneknippemose", der domineres af hvas avneknippe. Avneknippemose findes hovedsageligt i den sydøstlige del af landet og udgør en del af den våde rørsump, men i Urup Dam er mosetypen opstået ved tilgroning af rigkær. Spredt i de afgræssede rigkær og ferske enge findes lavvandede kransnålalge søer og næringsrige søer. Her vokser sjældne arter som vejbred-vandaks (*Potamogeton coloratus*) og søpryd (*Baldellia ranunculoïdes*).

I området ses meget sumpskove med forekomst af skovtypen elle- og askeskov. Skovsumpene er typisk opstået ved tilgroning af rigkærene.

Figur 1 : Mygblomst

Trusler mod områdets naturværdier

Forekomsterne af avneknippemose, elle- og askeskov og ca. halvdelen af områdets 20 ha rigkær har en god natur- og skovtilstand. Der er dog registreret flere trusler mod områdets naturtyper og arter. Der er sket en nedgang og opsplittning af arealet af habitatområdets rigkær. Enkelte arealer er blevet opdyrket og store arealer er groet til i skovsumpe. Flere steder påvirkes områdets naturtyper og levestederne for mygblomst (*Liparis loeselii*) af næringsstofbelastning fra den omgivende landbrugsdrift og med kvælstof fra luften, og der er desuden problemer med tilgroning og hydrologien. De rigkær, der er levested for mygblomst (*Liparis loeselii*), vurderes at være særligt sårbare overfor påvirkningerne.

Figur 2: Hvas Avneknippe

Målsætning

Målet med EU Life-projektet Urup Dam er:

- At bevare og sikre naturværdierne i de veludviklede rigkær.
- At genskabe og pleje ca. 1 ha med hvas avneknippe (7210) og ca. 20 ha tilgroede rigkær (7230).
- Bufferzoner skal beskytte området mod tilførsel af næringsstoffer og sprøjtemidler.
- At levestederne for mygblomst (*Liparis loeselii*) og sumpvindelsnegl (*Vertigo moulinsiana*) forbedres.
- At Natura 2000-området kommer til at udgøre et stort sammenhængende naturareal, der består af en mosaik af fersk eng/overdrev, rigkær, avneknippemose, skovsumpe herunder elle- og askeskov, forskellige sø typer og vandløb.
- At naturtyperne får en god-høj natur/skovtilstand, en hensigtsmæssig drift og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.
- At forekomsterne af avneknippemose og rigkær udvides og sammenkædes om muligt, og det samlede areal af naturtyperne øges.

Tekniske anlæg

I forhold til publikumsfaciliteter og klargørelse af området til græsning, er der blevet etableret/sat en række tekniske anlæg op på projektområdet, og lavet en informationsfolder.

- Opsætning af ca. 7 km hegn
- Opsætning af 5 drikkeanordninger til dyrene
- Opsætning af 4 læskure
- Opsætning af 1 strømgiver
- Etablering af ca. 3000m sti med markeringsstolper
- Etablering af lille bro over skyllevands renden
- Etablering af 2 P-pladser
- Køb af 13 kreaturer til helårsgræsning
- Køb af kreaturvogn
- Køb af mobil fangfold og fikserings Box med indbygget vægt

Figur 3: Kreaturer til helårsgræsning

Drift af arealerne

Efter at have ryddet ca. 18 ha tilgroet eller delvist tilgroet mose, fremstår projektområdet åbent på store arealer. De ryddede områder er blevet indhegnet og der er blevet sat kreaturer på arealerne så arealerne fremadrettet kan blive afgræsset.

Den bedste naturpleje fås når dyrene går på arealerne hele året med et lavt græsningstryk.

Denne form for pleje sikrer, at der er tilstrækkelig mange planter der får lov at blomstre i sommerperioden, mens der bliver spist op i vinterperioden. En anden fordel ved helårsgræsning er at kalvene bliver født i rigkæret på den måde kan de voksne dyr "tantevær" vise hvad der er godt og spise og vender de sig bedre til at spise de mange forskellige urter og halvgræsser som findes i et rigkær.

Det lave græsningstryk sikrer, at der er nok foder også i vinterhalvåret, hvilket er med til at minimere behovet for tilskuds fodring.

Efter en rydning i moseområder vil der ofte være en genvækst af vedplanter som f.eks. rød-el (*Alnus glutinosa*), gråpil (*Salix cinerea*) og birk (*Betula pendula*). Dette fremmes af, at kreaturerne som regel undgår disse vedplanter til sidst på græsningssæsonen. I projektområdet er der udover de nævnte vedplanter også butblomstret siv (*Juncus subnodulosus*) og tagrør (*Phragmites australis*), som kan blive problematiske hvis de ikke bliver holdt nede ved græsning, afbrænding eller høslæt.

Life-projektet

Her beskrives den forventede naturmæssige effekt ved at gennemføre de enkelte aktiviteter.

Indgåede aftaler

Der er indgået 3 forskellige slags aftaler i forhold til driften på området:

1. Kerteminde Kommune har opkøbt ca. 15 ha af projektområdet.
2. Tinglyste aftaler på ca. 4,5 ha mellem lodsejer og kommune, om at udføre naturpleje på de arealer inden for projektområdet som de individuelle aftaler omhandler. Disse aftaler er juridisk bindende.
3. Simple aftaler på ca. 13 ha som ikke er tinglyste, mellem lodsejer og kommunen om at udføre naturpleje.

Tekniske anlæg og dyr

For at klargøre området til naturpleje er der opsat og indkøbt følgende (se kortbilag 1):

- Der er etableret 4 læskure.
- Der er etableret ca. 7 km hegn.
- Der er opsat drikkeanordninger 5 steder.
- Der er indkøbt 13 kreaturer.
- Der er etableret 2 parkeringspladser.
- Der er indkøbt en kreaturvogn.
- Der er indkøbt en fangfold med vægt.
- Der er opsat 2 fastmonteret fangfolde.
- Der er indkøbt en fikseringsboks.

De forventede resultater af det gennemførte EU-Life projekt er følgende:

Sikring af plejen af de nuværende rigkær:

Kommunen sikrer at området plejes efter gældende bestemmelser og retningslinjer. Kommunen tilser områderne regelmæssigt og planlægger indgreb og pleje således, at området udvikler sig hen imod en natur med gunstig bevaringsstatus.

Genskabelse af nye områder med rigkær og avneknippemoser

Der er i projektet blevet ryddet ca. 20 ha, og de ryddede områder er blevet indhegnet og er efterfølgende overgået til at blive plejet via ekstensiv afgræsning med kreaturer.

Sammenkædning af naturtyper

De nye områder der indgår i naturplejen, har skabt bedre sammenhæng med naturtyperne (se kortbilag 2).

Mindske risikoen for påvirkning fra tilstødende landbrugsarealer

Der er udlagt 3 ha agerjord til en dyrkningsfri bufferzone uden om de mest veludviklede rigkær.

I forbindelse med et kvælstof vådområdeprojekt er der desuden udlagt et område på ca. 15 ha. Vådområdet ligger mellem de bufferzoner som er opkøbt i EU-Life projektet, derved er der kommet en samlet dyrkningsfri bufferzone på ca. 18 ha.

Forbedrede muligheder for helårsafgræsning

Der er købt 13 kreaturer, som kan bruges til helårsgræsning, hvor dette er muligt.

Retningslinjer for driften af projektområdet

- Afgræsning bør forgå med kreaturer i perioden 1. april til 1. november eller længere, hvis arealets tilstand tillader det.
- Tilskuds fodring må finde sted i begrænset omfang, men kun på robuste arealer, som ikke er en del af N-2000 udpegningen eller beskyttet af § 3 i naturbeskyttelsesloven.
- Det forventes, at der de første 5 år kan blive behov for at rydning genvækst af rødel, pil og birk, enten ved manuel, maskinel rydning eller afbrænding, indtil området har stabiliseret sig.
- Høslæt og afbrænding kan bruges som supplement i de år, hvor kreaturerne ikke får afgræsset områderne tilstrækkeligt.
- Græsningstrykket vurderes og fastsættes i samarbejde mellem kommunen og dyreholder.
- For at fremme mygblomst (*Liparis loeselii*) bestanden, kan der være behov for at frahegne de vigtigste levesteder midlertidigt.
- Slåning langs hegnslinjen foretages af kommunen.
- Bruger sikre vedligeholdelse af kreaturvogn, fikseringsboks og fangfold med vægt.
- Vedligehold af hegn og græsningsfaciliteter forestås af Kommunen.
- Vedligehold af p-plads og informationsskilte forestås af kommunen.
- Såfremt væsentlige forudsætninger for plejeplanen ændres, kan den revideres indenfor 10-års perioden.

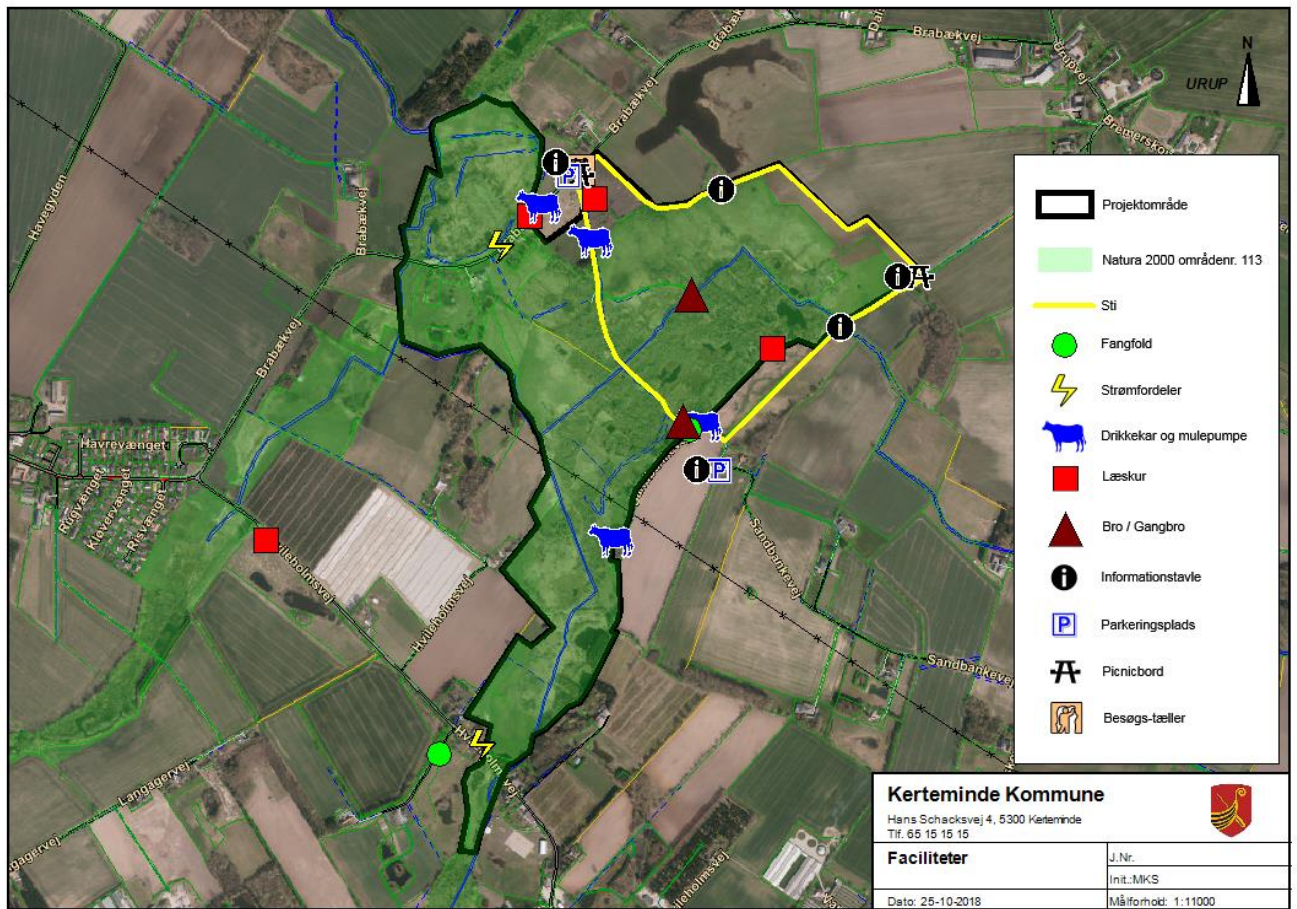
Overvågning

Den faktiske naturmæssige effekt for naturtyper og arter vil løbende blive fulgt i det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

Offentlighedens adgang og information

Der er blevet etableret en ny sti på ca. 3 km. Der er etableret to parkeringspladser. Langs stien og ved parkeringspladserne er der opsat 5 forskellige informationstavler og der er lavet en informationsfolder. Der er opsat 2 borde-bænkesæt langs stien. Der er opsat persontæller så antallet af besøgende kan registreres.

Kortbilag 1 – Faciliteter

- Projektområde
- Natura 2000 områdenr. 113
- Sti
- Fangfold
- Strømfordeler
- Drikkekar og mulepumpe
- Læskur
- Bro / Gangbro
- Informationstavle
- Parkeringsplads
- Picnicbord
- Besøgs-tæller

Kerteminde Kommune		
Hans Schacksvej 4, 5300 Kerteminde Tlf. 65 15 15 15		
Faciliteter	J.Nr.	
	Init.:MKS	
Dato: 25-10-2018	Målforshold: 1:11000	

Kortbilag 2 – Sammenhæng

